

Opera & Bale

Sanat Dergisi

Sayı 8

20 YIL SONRA
TEKRAR İSTANBUL'DA

UYUYAN GÜZEL Balesi

THE RAKE'S PROGRESS

Hovardanın Sonu

JOHANN STRAUSS II ve

YARASA

(DIE FLEDERMAUS)

ESERİ ÜZERİNE

Camille
Saint-Saëns'ın
Operaları
2. BÖLÜM

ROMEO İLE JÜLYET

Kapak Konusu: Romeo İle Juliet; Burcu Olguner ALKAN, Doruk DEMİRDİLEK

Fotoğraf: Timur Varlıklı

Camille Saint- Saëns

Camille Saint-Saëns'in Operaları

2. BÖLÜM

Ömer Eğecioğlu

Santa Barbara, CA, ABD

omer@cs.ucsb.edu

Ascanio

5 perdelik opera

Libretto: Louis Gallet

İthaf: Pauline Viardot

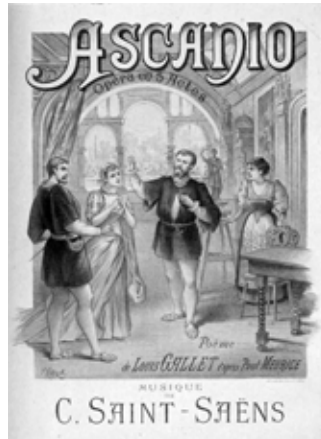
Kompozisyon tarihi: 1888

İlk gösterim: Paris Opéra, 21 Mart 1890

Saint-Saëns'in günümüzde unutulmuş olan operalarından bir başkası da yine tarihi bir konunun işlendiği Ascanio'dur.

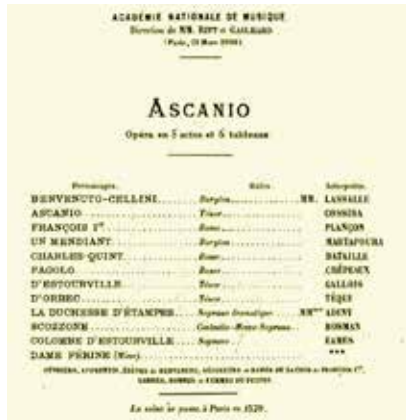
Paris Opéra 1889 Paris Fuarı'nda gösterilmek üzere Saint-Saëns'dan yeni bir opera ısmarladı. Libretto, Paul Maurice'in onaltıncı yüzyılın ünlü Floransalı heykeltıraşı Benvenuto Cellini'yi konu eden bir oyunundan alındı. Çalışmalarına ilk başladığında Saint-Saëns'in proje için kullandığı isim Benvenuto'ydu. Bu daha sonra Berlioz'un iki perdelik Benvenuto Cellini (1838) operası ile doğrudan karşılaştırılmasını önlemek üzere Ascanio'ya çevrildi.

Operanın öyküsü İtalya'da geçen Berlioz'unkinden farklıdır. Ascanio Cellini'nin de dahil olduğu bir aşk üçgeninin trajediyle biten sonunu konu eder. Ama eleştirmenlere göre metin, opera standartlarına göre bile çok fantastik ve inandırıcılıktan uzak kalmakta, karakterler derinlemesinde oluşturulmamaktadır.

Saint-Saëns'in Ascanio operasının afişi.

Kral I. François'in (bas) himayesinde Fransa'da olan Cellini (bariton) ve öğrencisi Ascanio (tenor), Paris belediye başkanının kızı Colombe'a (soprano) aşiktir. Cellini ve Ascanio'yu seven kadınlar Scozzone (mezo soprano) ve Düşes'in (soprano) Colombe için tehlike yarattığını gören Cellini, aradan çekilir. Colombe'u bir manastırın kutsal emanetleri için yaptığı işlemeli sandıkla rahibelerin arasına göndermeye karar verir. Düşes'in eline geçen sandıkta hayatını kaybeden ise Colombe değil de pişmanlık duyguları içinde olan Scozzone'dir. Sonunda Cellini yaptığı Jüpiter heykeli karşılığı I. François'den Ascanio ve Colombe'nin evliliği için izin alır ama operanın sonunda hem Düşes hem de Cellini, Scozzone'nin ölümüyle kedere boğulmuş haldedirler.

Saint-Saëns'in Ascanio operasının 1890 premiyeinde yer alan sanatçılar.

Saint-Saëns bu materyalin opera için pek uygun olmadığını biliyordu. Librettisti Gallet'nin uyarlamayı "güçlkle yaptığını" söylüyor. 1887 Kasım ayında Cezayir'den Gallet'ye yazdığı mektupta "Bugün, 17 Kasım'da Benvenuto'ya başladım. Çok zor." diyordu. 1883'ün yazında Fransa'ya döndü. Eylül ayında bitirdiği operaya daha sonra Paris'te Bibliothèque Nationale'de bulunduğ onaltıncı yüzyıl bestecisi Thoinot Arbeau'nun bir melodisini kullanarak bir bale bölümü ekledi. Bu melodi Delibes tarafından Le Roi s'Amuse operasında ve yirminci yüzyılda da Peter Warlock'un Capriol Suite'inde kullanılmıştır.

Ascanio'nun 1890 Paris Opéra premiyeinden bir sahne.

Scozzone'yi seslendirecek mezo soprano bulunamadığından eser Paris Fuarı'nda gösterilemedi. 21 Mart 1890'tarihinde Opéra'daki premiyei için de yine mezo soprano partiyonu problem yarattığından Saint-Saëns bu karakteri de sopranoya değıştirdi. Operaya tepki karışık oldu. Gounod çok olumlu baktığı ve eleştirmenler Saint-Saëns'in müziği için "temiz ve hepsi bir anda yazılmış hissini veriyor" gibi olumlu sıfatlar kullandıkları halde genel kanı müziğin pek hoş gitmeyen trajik öyküyle çeliştiğiydi. Eleştirmenlerin hemfikir oldukları nokta operadaki en hoş melodilerin Kral I. François'in sarayındaki onaltıncı yüzyıl atmosferini canlandırdığı zarif pasajlarda yer aldığıdır.

Ascanio'nun Paris Opéra'daki temsilde eserin son sahnesinden bir görünüş.

Phryné

2 perdelik opera

Libretto: Lucien Augé de Lassus

Kompozisyon tarihi: 1892-3

İlk gösterim: Paris Opéra-Comique, 24 Mayıs 1893

1892 yılında Paris Opéra'nın sonunda Samson ve Dalila'yı programına alması ile Saint-Saëns dikkatini tekrar sahneye çevirdi. O zamana kadar bestelemiş olduğu üç ciddi ve ağır operadan sonra artık daha hafif bir konuyu işlemek istiyordu. Arkadaşı oyun yazarı Augé de Lassus'un kendisine üç sene önce vermiş olduğu ve zevkle okuduğu bir libretto çok uygun göründü. Bu Phryné'ydı. Antik Yunan çağında geçen komedide bir fahişenin yüksek mevkide bir hakimi baştan çıkarması konu ediliyor ve kadın erkek ilişkilerinde gözlenen zayıflıklar ele alınıyordu. Bestecinin isteği doğrultusunda libretto üç perdeden ikiye indirildi.

Güzel Phryné'ye (soprano) aşık olan Nicias (tenor) bu zaafı yüzünden amcası Dicephilus (bas-bariton) tarafından ayıplanır ama yaşlı budala Dicephilus kısa bir zaman içinde Phryné'ye kendisi aşık olur.

Soprano Sybil Sanderson Phryn   rolünde. Saint-Sa  ns Phryn   operasının başrolünü hayranı oldu   Amerikalı soprano Sybil Sanderson (1864-1903) için yazmıştı.

Saint-Sa  ns operayı 1893  n başında bitirdi. Eserin bitiminden sadece iki ay sonra, 24 Mayıs 1893  te Paris -Comique  te yapılan prömiyerinde başrolü üstlenen Amerikalı soprano Sybil Sanderson, Phryn   olarak büyük başarı kazandı. Bütün eleştirmenler tarafından takdir edilmiş olmasa da Phryn  , pr  miyerinden sonraki on sene içinde elliden fazla kez icra edildi ve Avrupa  nın çeşitli şehirlerinde başarıyla gösterildi.

Phryn  nin 1893 Paris Op  ra-Comique prömiyeri için tasarlanan dekor.

Phryn   operasının afişi.

London Telegraph gazetesinin Paris muhabiri operanın pr  miyerinden birkaç gün sonra geçtiği haberde Saint-Sa  ns  n müziğini     le değerlendirmiş: "Akılda kalan parçalara arasında eski karakterde yazılmış olan komik bas partiyonuna kontrast olarak melodik pasajlardan içeren Dicephilus ve Nicias  n d  eti, Nicias  n söylediği zarif aya, vokal partiyonla desteklenen çok sevimli dans müziği, ve özellikle ilk perdenin sonunda iki temadan oluşan neşeli bir finale dikkati çekiyor. İkinci yarında Phryn  nin Ven  s   yakarışı     solist tarafından tek sesli söylenen ve çok ilginç bir eşliği olan etkili bir    l  ye d  n    yor. Phryn  nin hizmetçisi Lampito  nun güzel soprano ayaasından sonra Dicephilus  un komik ayaası ile devam ediyor. Bunun arkasından Dicephilus  un Phryn  nin büyüsüne kapıldığı sahne geliyor. Bütün bunlar büyük bir ustalıkla bir araya konmuş. Operanın sonunda aklımızda kalan müzik de operanın en etkili yerlerinden."

Trajik konuları işlemeyi daha kolay bulan Saint-Sa  ns, bu komedi için "Phryn   gibi bir operayı bir daha yazabileceğimi sanmıyorum. Bunun   m  r boyu sadece bir kez yapılabilecek birşey olduğuna inanıyorum" diyordu. Charles Gounod  nun da hayran olduğu bu komik opera bugün unutulmuş durumda.

Les Barbares (Barbarlar)

4 perdelik opera

Libretto: Victorien Sardou ve

Pierre-Barth  lemy Gheusi

Kompozisyon tarihi: 1901

İlk gösterim: Paris Op  ra, 23 Ekim 1901

Saint-Sa  ns 1899 yazında Brezilya  yı ziyaret etti. D  n    nde B  ziers  de Faur    nin yönettiği D  janire  in gösterimini izledi. Bu oyunun sahne müziğini kendisi yazmıştı. Daha sonra Romalılar zamanında Orange

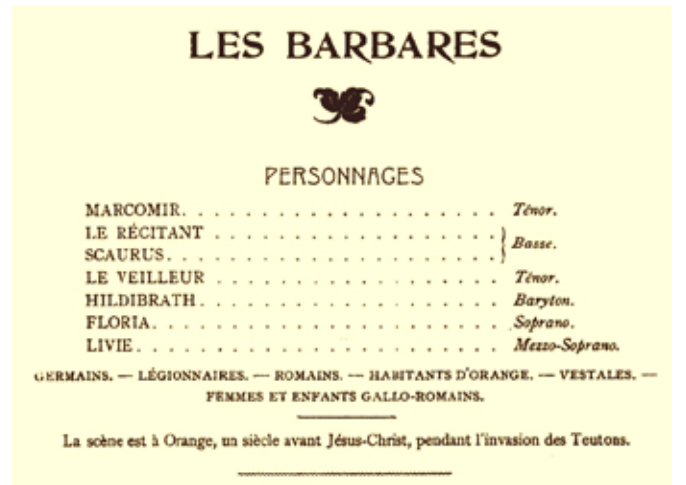
kentinde geçen bir lirik trajediyi bestelemeyi yine bu şehirde sahnelenmek üzere kabul etti. Librettonun yazarlarından Sardou, Tosca'nın yazarıydı. Orange'da eserin gösterileceği antik tiyatrunun akustiğini kontrol ettikten sonra St. Germain-an-Laye'de çalışmaya başladı. Aralık ayında Cezayir'e gitmeden önce eserin iki perdesini bitirmişti. Cezayir'de operanın üçüncü perdesi üzerinde iki ay daha çalıştı. Daha sonra İngiltere'yi ziyaret etti. Burada kendi eserlerinin sunulduğu bir festivalde yer aldı. Piyano ve orkestra için Afrika fantazisini ve Mozart'ın Si bemol K. 450 piyano konçertosunu çaldı. Arkadaşı keman virtüözü Ysaÿe de Rondo Capriccioso ile 3. Keman konçertosunu seslendirdi. Buradan Paris'e dönen besteci Les Barbares'i 1901 yazında bitirdi. Bu eser Fransız tarihinden alınma bir epik öykü olarak Wagner'i andırır.

Ne yazık ki Orange'daki antik tiyatro yıkılma tehlikesi altında olduğundan kapatılmıştı. Açık hava için yazmış olduğu eseri kapalı salonda verilebilecek şekilde değiştirmesi gerekti. Sonunda eser ilk kez 23 Ekim 1901'de Paris Opéra'da oldukça başarıyla gösterildi.

Les Barbares operasının afişi.

Les Barbares Saint-Saëns'in Wagner'e en yakın çalışması olarak kabul edilir. Leitmotifleri, hüzünlü ve ağır bir havası vardır. Konu M.Ö. 105 yılında Gallerde Orange'ın (Arausio) Cermenler tarafından işgali zamanında geçer. Cermenlerin başı Mircomir (tenor) kutsal rahibe Floria'ya (soprano) aşık olur, Floria da sakinlerin hayatını bağışlaması koşuluyla Marcomir'le olmayı kabul eder. Fakat savaşta hayatını kaybeden Romalı kumandanın dul eşi Livia (kontralto) intikamını kocasının üzerinden aldığı hançerle Marcomir'i öldürerek alır.

Les Barbares'deki karakterler.

Operada sorun olarak görünen öge librettonun yarattığı havanın dramatik değil de şiirsel olması, dolayısıyla karakterlerin inandırıcılıktan uzak kalmasıydı. Eleştirmenlere göre bu çeşit ağır ve ağdalı stilde yazmakta zorluk çeken Saint-Saëns'ın müziği de öykünün sorunlarının üstesinden gelecek güçte değildi.

Paris Opéra'daki kısa sezondan sonra bu eser de bestecinin unutulmuş operaları arasında yer aldı.

Hélène

1 perdelik opera

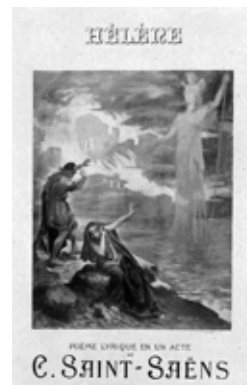
Libretto: Camille Saint-Saëns

İthaf: Monako prensi I. Albert

Kompozisyon tarihi: 1903

İlk gösterim: Monte Carlo, 18 Şubat 1904

Jules Massenet, Monaco prensinin isteği üzerine Monte Carlo'da gösterilmek üzere altı opera besteledi. Prens I. Albert, Saint-Saëns'ı da Monte Carlo için bir opera bestelemeye davet etti. Saint-Saëns bu operanın librettosunu kendisi kaleme aldı. Eserin prömiyeri 1904'ün başında Massenet'nin La Navarraise operasıyla beraber verildi.

Hélène operasının afişi.

Truvalı Helen konusunu gençliğinde opera için birkaç kez düşünmüş olan Saint-Saëns, Offenbach'ın komik opereti La Belle Héléne'den (1864) sonra bu konunun ciddi bir açıdan ele alınmasının zorluğunun farkındaydı. Ama şimdi kırk yıl sonra bu konuya tekrar döndü. Helen hakkında değişmez fikirleri vardı; ona göre Helen "sadece aşık olan bir kadın değil, aynı zamanda kaderin bir oyunuydu... kendisi gerçeküstü bir karakter, alayla değil bir cins kutsal korkuyla yaklaşılması gereken birisiydi." Başrol için ilk seçimi Londra Covent Garden'da Henry VIII'te rol almış olan Avusturyalı soprano Nellie Melba'ydı.

Avusturyalı ünlü soprano Nellie Melba (1861-1931), Saint-Saëns'in onuncu operası Héléne'in prömiyerinde seslendirdiği Helen rolünde.

Saint-Saëns Héléne üzerine çalışmaya 1902-3 kışında Mehmet Ali Paşa'nın misafiri olarak gittiği Kahire'de başladı, librettouyu İsmailiye'de bitirdi. Operanın bestesi 1903'ün yazında Aix-les-Bains'de, orkestrasyonu ise aynı yaz Paris'te tamamlandı.

Tek perdelik opera yedi sahneye bölünmüştür. Menelaus'un sarayında başlayan olay Helen'in kaderine boyun eğerek sevgilisi Paris ile Truva'ya doğru yola çıkmasıyla biter. Saint-Saëns'ın yaklaşımı dramatik değil oldukça hafiftir. Bestecinin müziksel yaklaşımı da aşırı sakın, biraz yapay ve librettouya bağlantısız bir niteliktedir. Ama Saint-Saëns'ın kendisi bu eserini kişisel operatik ideallerinin en mükemmel örneği olarak değerlendirmişti. Bu konu üzerine şöyle diyor: "Helen ve Paris, Samson ve Dalila, Adem ve Havva: dramatik olay hep aynı öze sahiptir: şeytana uyararak yasak meyvenin dayanılmaz çekiciliğine teslim olmak... Düşünün, eğer Helen ve Paris, Pallas'ın kehanetinin korkusuyla birbirlerine ebediyen veda etmiş olsalardı, belki gözümüzde saygınlıkları artardı ama bize ilginç gelirler miydi? Hayır. Kim Menelaus'un ilginç olduğunu düşünür ki?"

L'Ancêtre

3 perdelik opera

Libretto: Lucien Augé de Lassus

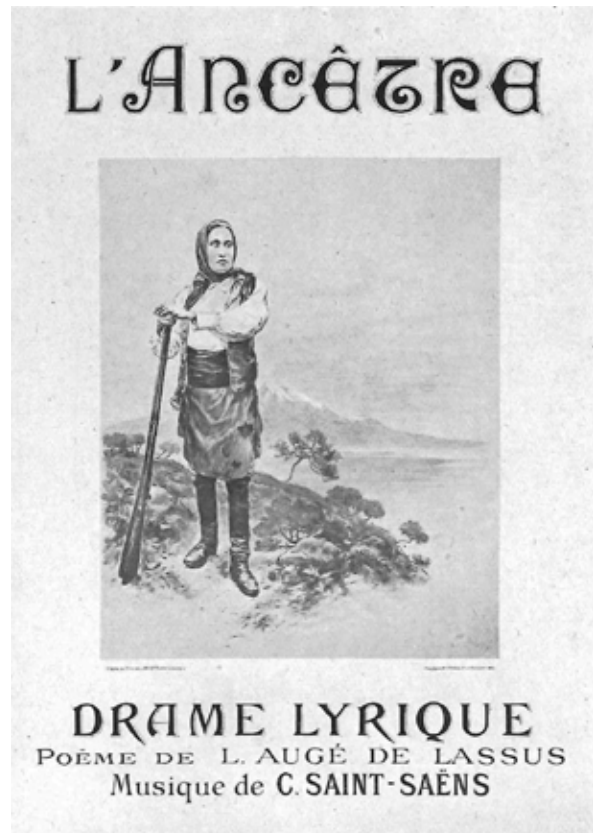
İthaf: Monako Prensi I. Albert

Kompozisyon tarihi: 1905

İlk gösterim: Monte Carlo, 24 Şubat 1906

Monaco Prensi Albert 1905 yılının başında Cezayir'de olan Saint-Saëns'a yazarak Monte Carlo'da gösterilmek üzere yeni bir opera istedi. O senenin Mart ayında bestecinin son operası Héléne zaten Monte Carlo'da tekrar gösterilecekti. Monte Carlo ile ilişkileri iyi tutmakta fayda gören besteci bu teklifi kabul etti. Albert'e yazdığı cevapta şöyle diyordu "Sahne bana pek çekici gelmiyor, hatta Héléne ile operaya veda ettiğimi düşünüyordum. Ama Majestelerinin beni mahçup bırakacak şekilde methedici sözlerini nasıl gözdürdüm? Bu projeye bir an önce ve var gücümle başlayacağım..."

Saint-Saëns librettouyu kendisi için Phyrné'yi kaleme almış olan Augé de Lassus'tan istedi. L'Ancêtre üç perdelik büyük bir operadır. Öyküsü Napolyon'un zamanındaki Korsika'da geçen bir kan davası üzerine kurulmuştur. Nera ve Fabiani ailelerinin düşmanlığı, Romeo ve Juliet'e paralel bir şekilde gelişir. Tebaldo ve Margarita'nın büyüyen aşkını ve düşman ailelerden gelen iki sevgilinin önüne geçilemeyen trajik sonunu dile getirir.

L'Ancêtre operasının afişi.

Sanatçı hemen başladığı eser üzerinde 1905'in yazında kaldığı Lake Maggiore'de çalıştı, sonunu da aynı yazın Ağustos ayında İsviçre'de bitirdi. Metnin finalinden memnun kalmayan Saint-Saëns, Lassus'tan bazı değişiklikler istedi. Paris'e dönmeden önce eline geçen revizyonun bestesini trenle İsviçre'den Paris'e dönerken uğradığı Pontarlier'de tamamladı. 1906 Şubat sonunda prömiyeri yapılan opera için Saint-Saëns Monte Carlo'ya gitti, burada Massenet ile beraber Prens tarafından saraya davet edildi. Eseri Le Figaro'da gayet olumlu bir şekilde eleştiren ise Gabriel Fauré'di. Uсталık yıllarında olan Saint-Saëns'ın hünerli müziğine rağmen eserde eksik görülen şey müziğin özellikle dramatik sahnelerde aksiyondan ayrı kalmasıydı.

Monte Carlo'daki 1906 başı temsillerinden sonra opera Toulouse'ta, ve 1911'de Paris Opéra-Comique'de sahnelendi. 1912'de Amerika'da Montreal'de, ve sonra Antwerp'te gösterildi, fakat neticede Saint-Saëns'ın unutulmuş operaları arasında kalmaktan kurtulamadı.

Déjanire

4 perdelik opera

Libretto: Louis Gallet ve Camille Saint-Saëns

İthaf: Ferdinand Castelbon de Beauxhostes

Kompozisyon tarihi: 1898-1911

İlk gösterim: Monte Carlo, 14 Mart 1911

Déjanire Saint-Saëns'ın son operası oluyor. Önceleri Louis Gallet'nin Sophocles'in bir oyununu kaynak alarak yazdığı piyes için 1898'de bestelediği sahne müziğini, besteci yıllar sonra büyük opera olarak yeniden işledi.

Gallet'nin oyununda ana karakter Herkül'ün (tenor) kıskanç eşi Déjanire (soprano) tarafından zehirlenmesi hikaye edilmektedir. Bu lirik trajedinin sahne müziğini yazarken Saint-Saëns 1877'de bestelediği Op. 50 La Jeunesse d'Hercule (Herkül'ün gençliği) adlı senfonik şiirinden fikirler kullanmıştır.

28 Ağustos 1898'de Béziers'de Saint-Saëns'ın sahne müziği ile Gallet'nin oyunun prömiyerinin yapıldığı antik tiyatro, aslında boğa güreşleri için inşa edilmiş olan ama şehirdeki bir şarap tüccarının satın alarak kentin festivalinde müzikli oyunlar göstermek üzere kullandığı, akustik mükemmel bir alandı. Eser burada iki kez gösterildi. Her bir gösteride 12.000 izleyici bulundu. Büyük bir heyecanla izlenen oyunda Saint-Saëns dev bir müzisyen ordusunu yönetti: yüzlerce kişilik bir koro ve askeri bandoların eşlik ettiği büyük orkestrada 25 trompet ve 18 arp yer almaktaydı. Ölüm döşeğinde olan ve ısıtma duyusunu yitirmiş haldeki yazar Gallet bile bu icraların ikincisine gelmeyi başarmıştı.

Saint-Saëns'ın son operası Déjanire'in afişi.

Béziers'den oniki yıl sonra Saint-Saëns koro partiyonları genişletip bütün diyalogu müzikli hale çevirerek Déjanire'i büyük opera yaptı. Anılarında Gallet'nin oyunu için yazdığı sahne müziğinin bu operanın sadece bir çekirdeği olduğunu söylüyor Saint-Saëns.

14 Mart 1911'de Monte-Carlo'daki prömiyerde orkestrayı Léon Jehin yönetti. İzleyiciler arasında bestecinin dostu Gabriel Fauré de bulunmaktaydı. Monte Carlo'dan sonra eser Paris'te ve aynı sene Brüksel'de gösterildi. Paris Opéra'nın repertuvarında iki sezon kaldıktan sonra rafa kaldırıldı.

Déjanire Saint-Saëns'ın son önemli eserlerinden biridir. Bestecinin son operasının değeri üzerine hiç bir şüphesi yoktu. Anılarında "Sanat hayatımı Déjanire'le bitirmek benim için büyük mutluluk" ifadesini kullanır.

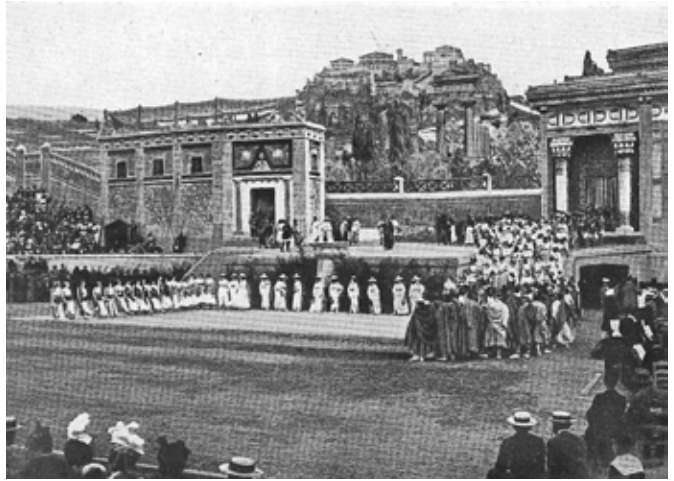
DİĞER SAHNE MÜZİĞİ ÇALIŞMALARI

Librettosu yine Gallet'ye ait olan ve besteci Ernest Guiraud'un yarım kalmış operası Frédégondé'nin de üzerinde çalışan Saint-Saëns bunu 1895'te bitirdi. Bu eser ilk kez 18 Aralık 1895'te Paris Opéra'da gösterildi. >>

Saint-Saëns 1902 yılında Béziers'de sahne müziğini yazdığı Parysatis'in provalarında. Oyun Pers kralı I. Artaserhas'ın evlilik dışı kızı güçlü kraliçe Parysatis'i konu almaktadır. Jane Dieulafoy'un aynı adlı romanından (1890) alınan eserin prömiyeri 17 Ağustos 1902'de yapılmıştı.

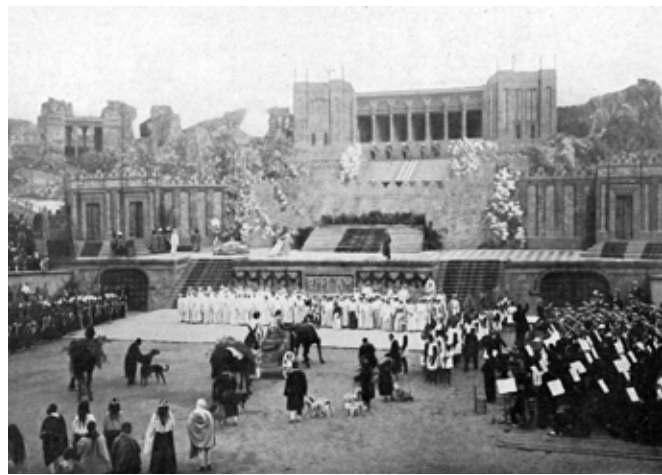
Saint-Saëns birçok oyun için de sahne müziği bestelemiştir: Antigone (1893), Déjanire (1898), Parysatis (1902), Andromaque (1903), La Foi (1909), La Fille du tourneur d'ivoire (1909), On ne badine pas avec l'amour (1917). Saint-Saëns'in bütün eserlerini listelenmiş olarak ve müziksel örnekleriyle Sabina Teller Ratner'in iki ciltlik geniş kapsamlı kitabında, kısa bir listeyi James Harding'in Saint-Saëns and his circle kitabında bulmak mümkündür.

Saint-Saëns'in sahne müziğini yazdığı Déjanire oyununun 1898'de Arènes de Béziers'deki temsili. Saint-Saëns'in prömiyerde yönettiği büyük orkestrada 25 trompet ve 18 arp yer almaktaydı.

SON GÖSTERİMLER

Saint-Saëns'in 1921'in Aralık ayında Cezayir'de ölümünden hemen önce 1890'da ilk kez sahnelenen operası Ascanio Paris Opéra'da tekrar gösterime girmişti. Bu eser son olarak bestecinin ölümünden üç gün sonra izlendi, sonra unutuldu. Le Timbre d'Argent (Gümüş Çan) son kez 1914'te Brüksel'de, Étienne Marcel 1918'de Monte Carlo'da, Proserpine 1914'te Lizbon'da, L'Ancêtre 1915'te Monte Carlo'da, Déjanire ise son kez 1915'te Chicago'da gösterildi.

Saint-Saëns'in sahne müziğini bestelediği Parysatis oyunu, 1902 yazında Arènes de Béziers'deki temsiliinde.

Phryné'nin son gösterimi 1938'de Kahire'de oldu. Bestecinin diğer operalarından ise sadece beşi yeniden duyulma şansına kavuştu. Étienne Marcel konser şeklinde Temmuz 1994'te Montpellier'de sahnelendi. La Princesse Jaune (Sarı Prenses) ise son zamanlarda operaseverlerle daha sık buluşmaya başladı: 1935 ve 1946'da Paris Opéra-Comique'te sahnelenen eser 2001'de konser olarak New York'ta, sonra 2004'te Paris'te, Berlin'de (2005), Siena'da (2010) ve İngiltere'de Buxton'da (2013) gösterildi. Eserden seçmelerin olduğu bir disk 2000 yılında Chandos şirketi tarafından çıkarıldı.

Hélène 2008'de Prag'da şef Guillaume Tourniaire'nin yönetiminde seslendirildi. Bu eser de Melba Records'dan yayınlandı.

Henry VIII 1983'de San Diego'da, 1991'de Compiègne'de ve 2002'de Barselona'da gösterildi. Montserrat Caballé'nin Kraliçe'yi seslendirdiği bu son gösterim DVD olarak yayınlandı. Les Barbares ise 2014'de yeniden hayata gelerek Fransa'da Opéra Théâtre de St. Étienne'de dinleyicilerle buluştu.

Dileğim operaseverlerin önümüzdeki yıllarda Saint-Saëns'ın unutulmuş operalarını izleyip kayıtlarını dinleme fırsatını bulmaları, böylece bestecinin dramatik gücünün niteliklerini, eserlerin müziksel ve yapısal kalitesini günümüzün bakış açısıyla kendilerinin değerlendirmeleridir.

Camille Saint-Saëns

Kaynakça:

Cevad Memduh Altar, Opera Tarihi, Cilt 2, Pan Yayıncılık, 2000, s. 188-193. Bibliothèque nationale de France.

Jean Bonnerot, C. Saint-Saëns: sa vie et son oeuvre, Durant and Fils, Paris, 1914.

William Paul Gerhard, Theatre fires and panics: their causes and prevention, Cilt 1, New York, J. Wiley & sons, 1896.

James Harding, Saint-Saëns and his circle, Chapman & Hall, Londra, 1965.

Hugues Imbert, Profils de Musiciens, Paris, Librairie Fischbacher, 1888.

Hugh MacDonald, "Lost Legacy," Opera News, No. 11, Mayıs 2014.

Sabina Teller Ratner, Camille Saint-Saëns 1835-1921: A Thematic Catalogue of his Complete Works, (2 Cilt), Oxford University Press, 2012.

Brian Rees, Camille Saint-Saëns: A Life, Faber & Faber, 2009.

Stanley Sadie, The Grove Book of Operas, (Ed. Laura Macy), Oxford University Press, 2006, s. 553-4.

Camille Saint-Saëns, École buissonnière: Notes et souvenirs. Paris, Pierre Laffite, 1913.

Vural Sözer, Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi, Atlas Kitabevi, 1964.

Stephen Studd, Saint-Saëns, A critical biography, Golden Cockerel Press, Londra, 1999.

New York Times, 22 Mart 1887, 23 Kasım 1890, 11 Haziran 1893.

Modeste Tchaikovsky, The Life and Letters of Peter Ilich Tchaikovsky, (Çev. Rosa Newmarch), University Press of the Pacific, 2004, s. 435.